

Internal evaluation of Educational Development Offices (EDO) of faculties and teaching hospitals of Ahvaz Jundishapur University

Sara Heidari: Master in Medical Education, Department of Medical Education, School of Medicine, Shiraz University of Medical Sciences, Iran.

Reza Arjmand: Faculty member, Department of Parasitology, Faculty of Medicine, Ahvaz Jundishapur University of Medical Science, Ahvaz, Iran.

Kaveh Eslami: Faculty member, Department of Clinical Pharmacy, Faculty of Pharmacy, Ahvaz Jundishapur University of Medical Science, Ahvaz, Iran.

Fateme Tahmasebiboldaji*: Master in Medical Education, Educational Development Center(EDC), Ahvaz Jundishapur University of Medical Science, Ahvaz, Iran.

Abstract: Internal evaluation of education development offices makes education system planners more aware of the existing goals, then helps them measure the achievement of the goals and plans to improve the quality accordingly. This type of assessment shows how far from the desired situation and what programs should be considered to achieve the goals and increase the quality and improvement of education. This descriptive cross-sectional study was conducted in 1400. The study population was all educational development offices of colleges and educational hospitals (12 development offices). Major activities of development offices were selected as the main performance criteria. The results showed that the overall performance of development offices was assessed at a moderate level. According to the results of the present study, it can be concluded that although some progress has been made in various aspects of the educational development offices in the university, the Development Center as a center of innovation has a very heavy mission and should be able to stimulate educational change and innovation in the university.

Keywords: Internal Evaluation, Education development, Development offices, Ahvaz University of Medical Sciences.

***Corresponding author:** Master in Medical Education, Educational Development Center(EDC), Ahvaz Jundishapur University of Medical Science, Ahvaz, Iran.

Email: Tahmasebifateme1993@gmail.com

مقدمه

تفکر بهبود آموزش پزشکی برای اولین بار در جهان در سال 1955 در قالب پروژه ای در یکی از دانشگاه های آمریکا و با هدف ارزشیابی دامنه وسیع یاددهی - یادگیری در علوم پزشکی آغاز به کار گردید. اولین مرکز توسعه در دانشگاه کیس وسترن رزرو در سال 1958 تاسیس شد. (لطیفی 1373) اما در ایران تاسیس مراکز مطالعات و توسعه آموزش علوم پزشکی (EDC: Education development centers) از اواخر سال 1368 و با هدف ارتقای کیفیت آموزش، مورد توجه جامعه پزشکی و دانشجویان قرار گرفت. این مراکز، قلب تپنده و بازوی اصلی دانشگاه ها در بحث کیفیت آموزش می باشند. (چنگیز و همکاران 1394) مراکز توسعه آموزش پزشکی با مأموریت و هدف برقراری پیوند بین مقوله های پژوهشی و شیوه های نوین آموزش مهارت های بالینی شکل گرفته و در جهت کمک به ارتقای توان آموزشی تلاش می کنند. (حسن زاده سلماسی و همکاران 1383) این مراکز به منظور ارتقای کیفیت آموزش؛ نظارت و هماهنگی برنامه های آموزشی، ارزیابی تکنیک های ارزشیابی نوین، تحلیل نتایج امتحانات، توانمندسازی اساتید، توسعه روش های یاددهی یادگیری، ارزشیابی دانشجوی، پرورش استعداد های درخشان و فعالیت های دانشجویی، دانش پژوهی، سازماندهی و نظارت بر دانشجویان، حمایت از تحقیقات در آموزش و هماهنگی و نظارت بر دفاتر توسعه آموزش در دانشکده ها و بیمارستان ها فعالیت می نمایند. (معاونت آموزشی وزارت بهداشت 2010)

مراکز نامبرده به منظور انجام بهتر امور خود و اشاعه فعالیت های توسعه آموزش از همکاری دفاتر توسعه آموزش (EDO) بعنوان بازوان اجرایی در دانشکده ها و بیمارستانهای آموزشی بهره مند هستند. (چنگیز و همکاران 1394) بدون شک ارزشیابی این دفاتر یکی از عوامل و عناصر ضروری تضمین، بهبود و ارتقای کیفیت

فعالیت ها، برنامه های آموزشی و در نهایت مؤسسات آموزشی می باشد. (محمدی و مجتهدزاده 1389) ارزشیابی به این دفاتر کمک می کند تا ظرفیت خود را به منظور ارائه خدمات با کیفیت بالا توسعه دهند و استراتژی مناسبی برای بهبود کیفیت و در نهایت، بهبود عملکرد به کار بگیرند (ناندرج و همکاران 2001) و همچنین می تواند ارتباطات درون و برون سازمانی را نیز تسهیل کنند. (ال جاردالی و همکاران 2008) طبق مطالعات صورت گرفته، ارزیابی بعنوان ساختاری مناسب و کارآمد، بعنوان راه حل بهبود کیفیت آموزشی معرفی شده است و اهمیت آن از آن جهت است که با ارزیابی، واقعیت و یا آنچه می خواهد محقق شود تعیین می گردد.

ارزیابی هر گونه فعالیت رسمی که با هدف تعیین کیفیت، اثربخشی و یا ارزش یک برنامه، فرآیند و یا برنامه درسی به اجرا در می آید، می باشد. (ورثن و سندرس 1987). مهمترین هدف ارزیابی، بهبود، تضمین و تقویت کیفیت برنامه آموزشی است. به خصوص ضرورت آن در نظام آموزش پزشکی که مستقیماً با سلامت افراد سروکار دارد، دوچندان است. (بازرگان 1380)

بنا بر تعریف ولاسینو و همکاران (2004)، ارزیابی درونی عبارت است از جمع آوری نظامند داده ها، پرسش و مصاحبه با دانشجویان و دانش آموختگان و اساتید که منجر به تهیه گزارش خودارزیابی می گردد. (محمدی و همکاران 1385)

ارزیابی درونی دفاتر توسعه آموزش سبب می شود که همکاران برنامه و نظام آموزشی، نسبت به اهداف موجود آگاهی بیشتری کسب کنند، پس از آن میزان تحقق اهداف را سنجیده تا بر اساس آن به برنامه ریزی جهت بهبود کیفیت بپردازند. این نوع ارزیابی به دست اندرکاران نشان می دهد که تا چه اندازه به وضعیت مطلوب فاصله دارند و چه برنامه ریزی هایی به منظور وصول اهداف و افزایش کیفیت و ارتقای آموزش باید مورد توجه قرار بگیرد. (اونیل 1004)

طیف سه درجه ای به صورت انطباق کامل، انطباق مشروع و عدم انطباق تعیین گردید.

داده های به دست آمده با استفاده از آزمون های آماری توصیفی آنالیز گردید. همچنین میانگین نمرات حیطة ها بر اساس نمرات دفاتر توسعه دانشگاه محاسبه شد و جهت مقایسه حیطة ها از مقیاس درصد استفاده شده است. در مرحله بعد داده های ارزشیابی تفسیر گردید و قضاوت در مورد نقاط ضعف و قوت هر یک از دفاتر توسعه انجام شد. در گام آخر بر اساس نتایج به دست آمده، گزارش نهایی تهیه شد و بازخوردهای لازم به مسئولین دفاتر توسعه ارائه گردید و EDO برتر دانشگاه انتخاب و در چهاردهمین جشنواره آموزشی شهید مطهری از آن تقدیر بعمل آمد.

یافته ها

نتایج مطالعه نشان داد که دفاتر توسعه آموزش مورد ارزیابی به طور میانگین 51/32 درصد از کل نمره را کسب کردند که در سطح متوسط ارزیابی شده است. وضعیت دفاتر توسعه در دو سطح چارک دوم (متوسط پایین)، در طیف (46/96-41/20) و چارک سوم (متوسط بالا) در طیف (62/87-46/96) ارزیابی شده است. دفتر توسعه شماره 5 با کسب 74/24 درصد از کل نمره و دفتر توسعه شماره 8 با کسب 28/78 درصد از کل نمره، به ترتیب بالاترین و پایین ترین نمره را به خود اختصاص دادند. وضعیت عملکرد دفاتر توسعه به تفکیک حیطة های مختلف در جدول شماره 1 گزارش شده است. همچنین درصد نمرات دفاتر توسعه به تفکیک حیطة ها در نمودار شماره 2 نشان داده شده است. لازم به ذکر است که 4 دفتر توسعه آموزش به علت عدم ارسال مستندات در بازه زمانی مورد نظر، در این پژوهش شرکت داده نشدند.

با توجه به اهمیت ارزیابی در فرایند تضمین کیفیت و برنامه ریزی مبتنی بر عملکرد لازم است برنامه ریزی مدون و مستمری برای این امر وجود داشته باشد. ارزیابی درونی از طریق جلب امکان مشارکت ذینفعان، پذیرش نتایج را فراهم میکند (کارپا و آندروت 2012) و میتواند مسئولان آموزش را در شناخت وضعیت موجود، نقاط قوت و ضعف و همچنین برنامه ریزی به منظور بهبود کیفیت آموزشی یاری دهد. از این رو، مطالعه حاضر با هدف ارزیابی درونی عملکرد دفاتر توسعه دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز انجام شد.

روش کار

مطالعه حاضر توصیفی-مقطعی است که در سال 1400 انجام شد. فرایند ارزیابی درونی به ترتیب گام های ذکر شده در ذیل از داده های گردآوری شده دفاتر توسعه آموزش دانشگاه جندی شاپور اهواز انجام گردید.

- 1: تدوین پلان ارزیابی
 - 2: طراحی ابزارهای گردآوری اطلاعات
 - 3: گردآوری اطلاعات و مستندات ملزوم
 - 4: تحلیل داده ها
 - 5: تهیه گزارش
 - 6: بازخورد نتایج
- ایزار گردآوری داده ها، پرسشنامه ای در حیطة های فعالیت های مدیریتی توسعه آموزش، توانمندسازی آموزشی اعضای هیئت علمی، برنامه ریزی آموزشی، ارزشیابی، آموزش مجازی، پژوهش در آموزش؛ دانش پژوهی، فعالیت های دانشجویی و استعداد درخشان تنظیم گردید. گردآوری داده ها از طریق تکمیل فرم های خود ارزیابی و بررسی مستندات انجام شد. در این مرحله فرم های ارزیابی توسط مسئولان ارزیابی دفاتر توسعه تکمیل شد. همچنین مستندات دفاتر توسعه توسط تیم کارشناسی حاضر در EDC دانشگاه مورد ارزیابی قرار گرفت. داده های گردآوری شده در جسات متعدد ارزشیابی بررسی و امتیازدهی شد. نحوه نمره دهی در

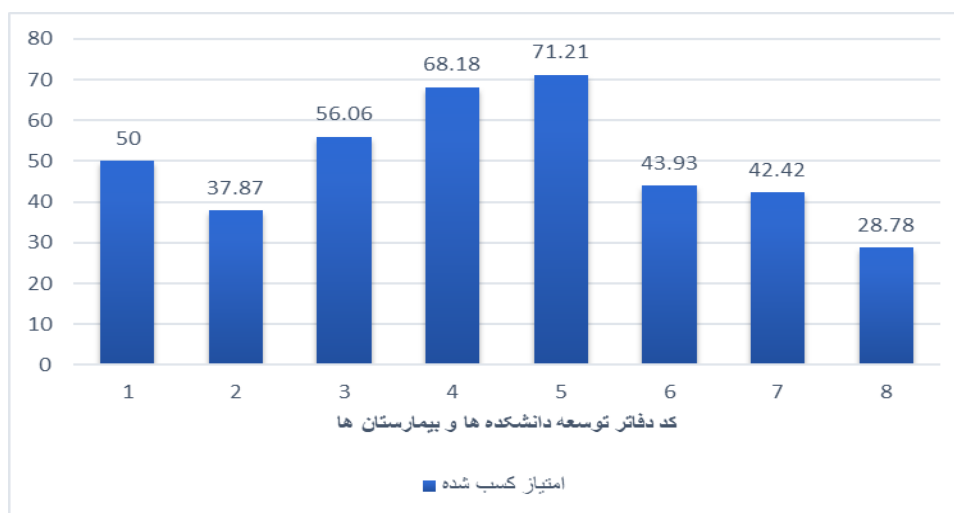
جدول شماره 1. وضعیت عملکرد دفاتر توسعه به تفکیک حیطه ها

Table 1. Status of performance of development offices by areas

حیطه های مورد ارزیابی	امتیاز خام کسب شده	نمرات دفاتر توسعه (درصد)	بیشترین نمره کسب شده	کمترین نمره کسب شده
فعالیت های مدیریتی توسعه آموزش	66	58/92	85/71	35/71
توانمندسازی آموزشی اعضای هیئت علمی	22	68/75	100	25
برنامه ریزی آموزشی	48	50	83/33	25
ارزشیابی	47	41/96	71/42	14/28
آموزش مجازی	23	71/87	100	25
پژوهش در آموزش و دانش پژوهی	32	50	75	25
فعالیت های دانشجویی و استعداد درخشان	33	41/25	80	0

میانگین دفاتر توسعه آموزش در حیطه های "آموزش مجازی" و "توانمندسازی آموزشی اعضای هیئت علمی" در وضعیت مطلوب (چارک چهارم) قرار دارند. نتایج نشان داد که در مجموع عملکرد دفاتر توسعه در سطح متوسط ارزیابی شده است (نمودار شماره 1). لازم به ذکر است در این مطالعه جهت رعایت محرمانگی از کد به جای نام دفاتر توسعه دانشکده یا بیمارستان استفاده شده است.

نتایج نشان داد وضعیت دفاتر توسعه در حیطه های "ارزشیابی" و "فعالیت های دانشجویی و استعداد درخشان" در چارک دوم (متوسط پایین)، و حیطه های "فعالیت های مدیریتی توسعه آموزش"، "برنامه ریزی آموزشی" و "پژوهش در آموزش و دانش پژوهی" در چارک سوم (متوسط بالا) قرار دارند. همچنین به طور

نمودار شماره 1. نمرات ارزشیابی عملکرد دفاتر توسعه آموزش به تفکیک دانشکده/بیمارستان آموزشی

Figure 1. Scores for evaluating the performance of education development centers of colleges / teaching hospitals

و کمترین نمرات در "حیطه کمیته دانشجویی و استعداد درخشان" بوده است. لذا توسعه اقدامات حمایتی و برنامه ریزی برای دستیابی به رسالت های دفاتر توسعه ضروری به نظر می رسد.

بحث و نتیجه گیری

نتایج ارزیابی درونی نشان دهنده سطح متوسط ارزیابی وضعیت عملکرد دفاتر توسعه آموزش می باشد. بیشترین نمرات دفاتر توسعه در حیطه "آموزش مجازی"

امکان توزیع گسترده دانش، بهره‌گیری از تخصص و توانایی‌های موجود در دانشگاه‌ها ایجاد می‌شود. جهت استفاده بهینه از این نوع آموزش برنامه‌ریزی و تأمین مستمر منابع از مهم‌ترین ضروریات محسوب می‌شود که می‌تواند نگرانی‌های اساسی در افراد روبرو با این آموزش‌ها ایجاد نماید (مگز و کالینز، 2012). در برداشتن طیفی از مهارت‌ها و توانمندی‌های لازم، ادغام انواع شیوه‌های آموزشی، دارا بودن کاربرد عملی و همچنین مشارکت اعضای هیأت علمی در طراحی و اجرا از جمله مهم‌ترین موارد در خصوص آمادگی اعضای هیأت علمی جهت مشارکت در برنامه‌های آموزش مجازی محسوب می‌شوند (آویژگان و همکاران، 2011).

فعالیت‌های دانش‌پژوهی آموزشی به معنای انجام فعالیت بدیع در جهت حل مسأله، گسترش مرزهای دانش و ورود به عرصه‌های جدید است که از راهکارهای توسعه آموزش در دانشگاه‌های علوم پزشکی محسوب می‌شود و متولیان توسعه آموزش در دانشگاه‌ها و دانشکده‌ها می‌توانند در تسهیل توسعه این فعالیت‌ها گام مؤثری بردارند (میرزازاده و همکاران، 1396). جایگاه و اهمیت دانش پژوهی آموزشی در نظام آموزشی و پژوهشی دانشگاه بر همگان روشن بوده و حمایت از این نوع فعالیت‌ها از رسالت‌های اصلی هر نظام دانشگاهی است (تریگول و همکاران، 2000).

در حیطه پژوهش در آموزش و دانش پژوهی اقداماتی از جمله مشارکت دفاتر توسعه در اجرای طرح‌های پژوهش در آموزش، طرح‌های نوآورانه آموزشی، جشنواره‌های آموزشی و برگزاری جلسات مشاوره و آموزش برای دانش پژوهی مورد ارزیابی قرار گرفت. نتایج ارزیابی نشان داد که وضعیت عملکرد دفاتر توسعه در این حیطه در چارک سوم (متوسط بالا) قرار دارد.

نتایج مطالعه کشمیری و مهرپرور نشان داد که دفاتر توسعه در این حیطه کمترین نمره را کسب کردند. همچنین توصیه کردند که اقدامات ترویجی مانند توانمندسازی اعضا هیأت علمی، ارائه مشاوره در تدوین

نتایج این پژوهش نشان داد که به طور کلی عملکرد دفاتر توسعه آموزش در حیطه "آموزش مجازی" و "توانمندسازی آموزشی اعضای هیأت علمی" در وضعیت مطلوب (چارک چهارم) قرار دارند.

وظیفه آماده کردن اعضای هیأت علمی برای آموزش اصلی‌ترین محرک برای راهاندازی مراکز توسعه آموزش در جهان بوده است و یکی از ارکان رسالت مراکز توسعه ایجاد تعادل و انسجام لازم در بین رشته‌های مختلف آموزشی است. در این راستا، نتایج پژوهشی در دانشگاه علوم پزشکی تهران نشان داد که اهمیت پژوهش باعث شده نقش آموزش در ارتقای اعضای هیأت علمی کم‌رنگ شود و آموزش به عنوان رسالت اصلی هیأت علمی تحت شعاع قرار گیرد و پیشنهاد کردند باید به کیفیت آموزش اساتید بیشتر اهمیت داد (نجفیان پور و همکاران، 1389). البته مطالعات بسیار محدودی در این زمینه است و چهارچوب معین و مشخصی برای اساتید و مربیان پزشکی وجود ندارد (نجیمی و همکاران، 1396). بارال (Baral) تأکید می‌کند تدریس مؤثر از اهداف همه مؤسسات آموزشی است که جهت دستیابی به آن در سیستم نیازمند برنامه‌ریزی و ایجاد قابلیت‌هایی در مدرسان است (بارال و همکاران، 1389).

با توجه به اینکه لازم است عمدتاً برنامه‌های توانمندسازی متناسب با پیشبرد سیاست‌ها و برنامه‌های جدید در دانشکده‌ها و بیمارستان‌های آموزشی تدوین گردد، لذا عملکرد مطلوب در این حیطه می‌تواند بر نتایج سایر حیطه‌ها تأثیر داشته باشد. (کشمیری و مهرپرور، 1399). این درحالیست که یافته‌های این مطالعه نشان داد که وضعیت دفاتر توسعه در این حیطه مطلوب بوده است.

آموزش‌های مجازی یک سیستم مستقل جهت ارائه خدمات الکترونیک و با بهره‌گیری از فناوری‌های نوین اطلاعاتی و ارتباطی است (هالفر، 2014). این سیستم با بهره‌گیری از قابلیت‌ها و امکانات ارائه شده توسط شبکه اینترنت و ابزارها و فناوری‌های چندرسانه‌ای و با هدف بالا بردن سطح فرهنگ جامعه، ارتقای سطح علمی جامعه و

متبخر در فرایند ارزشیابی برنامه می‌تواند به پیشبرد اهداف این حیطه در توسعه آموزش دانشکده‌ها/بیمارستان‌های آموزشی کمک کند. بنابراین برنامه‌ریزی برای اجرای ارزشیابی‌های هدفمند، توسعه توانمندی‌های ارزیابان و بکارگیری نتایج ارزشیابی تصمیمات مدیران آموزشی در تحقق اهداف ارزشیابی برنامه/دوره آموزشی دفاتر توسعه توصیه می‌شود (کشمیری و مهرپرور، 1399).

یکی دیگر از وظایف مورد تأکید، جلب مشارکت دانشجوین در فرایندهای توسعه دانشکده‌ها/بیمارستان‌های آموزشی است که از عوامل مؤثر در تضمین کیفیت دانشگاه‌ها شناخته شده است. بدین منظور مؤسسات آموزشی و اساتید نیاز دارند تا دانشجویانی با توانمندی‌های مناسب آموزش دهند و فرصت‌هایی را برای رشد مهارت‌های ضروری آن‌ها به منظور انجام فعالیت‌های کارآمد فراهم سازند (کواتس، 2005).

نتایج ارزیابی حیطه فعالیت‌های دانشجویی و استعداد درخشان نشان داد که دفاتر توسعه کمترین نمره را از این حیطه کسب کرده‌اند. توجه به عواملی که باعث می‌شود که دانشگاه‌ها پایین‌تر از انتظارات دانشجویان به عنوان یک محیط علمی جلوه کنند، مسلماً از اولویت‌های دست‌اندرکاران نظام آموزش عالی پزشکی دانشگاه‌ها است. عدم پرداختن به مشکلات خاص دانشجویان باعث هدر رفتن سرمایه‌های اجتماعی و افت ظرفیت‌های علمی و پژوهشی دانشجویان می‌گردد (چراغی و همکاران، 1398).

مشارکت فعال دانشجویان در برنامه‌های آموزشی، برنامه‌ها و جلسات آموزشی برای دانشجویان، مشارکت فعال در برنامه‌های آماده‌سازی دانشجویان برای المپیادهای علمی از جمله فعالیت‌های دفاتر توسعه در حیطه فعالیت‌های دانشجویی و استعداد درخشان ارزیابی شد. در این حیطه عملکرد دفاتر توسعه در چارک دوم (متوسط پایین) گزارش شد. نتایج مطالعه کشمیری و

فرایند دانش پژوهی، در نظر گرفتن تسهیلات تشویقی برای صاحبان فرایندهای دانش پژوهی آموزشی در برنامه ریزی‌های آینده مراکز و دفاتر توسعه مد نظر قرار گیرد (کشمیری و مهرپرور، 1399). در مطالعه میرزازاده، ظرفیت ایجاد انگیزه و علاقه به دانش پژوهی از طریق همایش‌های آموزشی و جشنواره شهید مطهری به عنوان یکی از فرصت‌های توسعه آموزش معرفی شده است (میرزازاده و همکاران، 1394).

برنامه نظام‌مند ارزیابی و ارزشیابی یکی از الزامات در سیستم‌های آموزشی محسوب می‌شود که می‌تواند نقش مؤثری در کسب اهداف آن داشته باشد (کشمیری و مهرپرور، 1399). در حیطه ارزشیابی فعالیت‌هایی مانند تصویب، بازنگری و اجرای لاگ‌بوک الکترونیک، تدوین study guide، انجام ارزشیابی برنامه، تجزیه و تحلیل آزمون، تلاش جهت ارتقا آزمون و اجرای آزمون به روش نوین بررسی شد. نتایج مطالعه حاضر نشان داد وضعیت دفاتر توسعه در این حیطه در چارک دوم (متوسط پایین) قرار دارد که نیاز به برنامه‌ریزی برای بهبود اقدامات در این حیطه را نشان می‌دهد. در مطالعه میرزازاده و همکاران ایجاد مکانیسمی جهت تحقق نظام ارزیابی و ارزشیابی، به عنوان یکی از راهکارهای توسعه آموزش معرفی شده است (میرزازاده و همکاران 1394).

ارزشیابی برنامه و دوره آموزشی از وظایف مهم هر مؤسسه آموزشی محسوب می‌شود که می‌تواند نقش مؤثری در نظارت، هدایت و کارآمدی سیستم آموزشی داشته باشد نتایج مطالعه حاضر مؤید عملکرد متوسط دفاتر توسعه در این حیطه است که به نظر می‌رسد، دفاتر توسعه باید در خصوص وضعیت موجود خود را بررسی کرده و با تحلیل و شناسایی مشکلات و علل آن‌ها به تدوین راهکارهای عملی برای ارتقا این حوزه بپردازند. در مطالعه حق‌دوست و همکاران نظام‌مند نبودن سیستم ارزشیابی یکی از چالش‌های سیستم‌های آموزشی تعیین شده است (حق دوست و همکاران، 1393). همچنین نتایج مطالعه کشمیری و مهرپرور نشان داد که ایجاد تیم‌های توانمند و

است که لازم است ابعاد مدیریت آموزش در راستای هدایت توسعه آموزش مورد توجه قرار گیرد که با نتایج مطالعه کشمیری و مهرپرور، همخوانی دارد. نتایج مطالعه‌ای در هند نشان داد که برنامه‌های توسعه‌ای نیاز به تصمیم‌گیری‌های سیاستی در جهت حمایت از عملکرد واحدهای توسعه آموزش پزشکی و نقش آن در دانشکده دارد (آدکلی و سود، 2009).

به طور کلی بر اساس نتایج مطالعه حاضر عملکرد دفاتر توسعه در حیطه‌های "ارزشیابی" و "فعالیت‌های دانشجویی و استعداد درخشان" در چارک دوم (متوسط پایین) گزارش شد و این امر نشان دهنده لزوم توجه جدی به این حیطه‌ها می‌باشد. در حیطه‌های "فعالیت‌های مدیریتی توسعه آموزش"، "برنامه‌ریزی آموزشی" و "پژوهش در آموزش و دانش پژوهی" در چارک سوم (متوسط بالا) قرار دارند. همچنین به طور میانگین دفاتر توسعه آموزش در حیطه‌های "آموزش مجازی" و "توانمندسازی آموزشی اعضای هیئت علمی" در وضعیت مطلوب (چارک چهارم) قرار دارند.

مطالعات مختلف بر نقش ستادی مراکز مطالعات و توسعه آموزش در دانشگاه‌ها تأکید داشته و درگیری این مراکز در امور اجرایی را به عنوان یکی از چالش‌های اساسی مراکز برشمرده‌اند و همچنین تقویت دفاتر توسعه با هدف تسهیل در اجرای سیاست‌های مراکز مورد توجه قرار گرفته است (حق دوست و همکاران، 1393؛ میرزازاده و همکاران، 1394).

واضح است که نهادهایی که تولیدکننده و انتقال دهنده آموزش پژوهش، ارزشیابی و مرتبط با نیروهای متخصص جامعه هستند باید بطور مستمر به بررسی وضعیت موجود خود پرداخته و با تحلیل مسائل و شناسایی تنگناها و علل آن به تدوین راهکارهای عملی برای ارتقای کیفیت عملکرد خود بپردازند (احمدی و همکاران، 1398).

با توجه به نتایج مطالعه حاضر می‌توان نتیجه گرفت که اگرچه تاکنون پیشرفت‌هایی در ابعاد مختلف توسعه دفاتر توسعه آموزش در سطح دانشگاه حاصل شده است ولی

مهرپرور با مطالعه حاضر همخوانی دارد. به نظر می‌رسد اقدامات بالادستی مانند سیاست‌گذاری و حمایت‌های سازمانی، همچنین ایجاد زیرساخت‌های لازم در پیشبرد اهداف این حیطه ضروری است. علاوه بر این مراکز و دفاتر توسعه لازم است بر ایجاد فرهنگ یادگیری مشارکتی و توانمندسازی اعضا هیأت علمی به منظور پیشبرد اهداف این حیطه متمرکز شوند (کشمیری و مهرپرور، 1399).

مراکز مطالعات و توسعه آموزش پزشکی در دانشگاه‌های علوم پزشکی اهداف متنوعی را دنبال می‌کنند و وسعت فعالیت‌های آنان در هر دانشگاه نسبت به دانشگاه دیگر می‌تواند متفاوت باشد، اما به طور ویژه به بهبود فعالیت‌های برنامه‌ریزی درسی، بهبود کیفیت روش‌های یاددهی-یادگیری، ارزیابی فراگیران و کارآیی آموزش کمک می‌کنند (خزائی، 1392). در مطالعه حاضر در حوزه برنامه‌ریزی آموزشی، فعالیت‌هایی مانند نیازسنجی و بازنگری کوریکولوم‌های آموزشی، برنامه‌های آموزش پاسخگو، نظارت بر تدوین طرح درس/دوره در گروه‌های آموزشی ارزیابی شد. نتایج نشان داد که وضعیت عملکرد دفاتر توسعه در این حیطه به طور میانگین در چارک سوم (متوسط بالا) قرار دارد.

بازنگری برنامه درسی مبنا و ضرورتی برای توسعه آموزش محسوب می‌شود (دریازاده و همکاران، 1396). با توجه به نیاز فزاینده دانشگاه‌های علوم پزشکی به بازنگری برنامه‌های درسی بر اساس رویکردهای نوین برنامه‌ریزی درسی، لازم است در برنامه‌های مراکز و دفاتر توسعه، بازنگری کوریکولوم‌های آموزشی در نظر گرفته شود (چهرزاد و همکاران، 1398). در مطالعه چنگیز و وظیفه نظارت بر طرح دروس به دفاتر توسعه در دانشکده‌ها واگذار شده است (چنگیز و همکاران، 1391). بنابراین لازم است دفاتر توسعه دانشکده‌ها و بیمارستان‌ها، در راستای تحقق اهداف برنامه‌ریزی درسی اقدامات جدی را در برنامه‌های خود در نظر بگیرند.

عملکرد دفاتر توسعه در حیطه فعالیت‌های مدیریتی در چارک سوم (متوسط بالا) ارزیابی شد که نشان دهنده این

Bazargan A. 1999, Introduction to Assessing Quality in Higher Medical Education in Iran: Challenges and Perspectives. *Quality in Higher Education.*; 5(1):61-69.

Changiz T, Shater jalali M, Yamani N. 2013, Exploring the faculty members' expectations from educational development centers in Medical Universities: A Qualitative Research. *Iran J Med Educ.*; 12 (12):947 - 64. [In Persian]

Cheraghi Z, Nedjat S, Pasalar P, Baygi V, Ahmadi SN. The Ideal Status and Expectations of the Gifted and Talented Students: A Qualitative Study. *J Qual Res Health Sci* 2019; 7(4): 395- 406.

Coates, H 2005, The value of student engagement for higher education quality assurance, *Quality in higher education*, vol.11, pp.25-36.

Chehrzad, M., Mahmoodi, A., Fathivajargah, K. et al. 2019. Pathology the Process of Accreditation of Educational Institutions and Therapeutic Centers and Presentation an Appropriate Model. *Research in Medical Education*, 11, 37-49. [in persian]

Daryazadeh S, Faghihi A, Yaghini J, Yamani N. Criticism of General Dentistry Curriculum in Line with Accountable and Justice-Orientated Education Package. *Iranian Journal of Medical Education*. 2017; (5). [Persian].

Education Deputy, Ministry of Health and Medical Education. Duties Regulation of Medical Education Development Center (EDC) and Education Development Office (EDO) and how the interaction between them at the universities of Medical Sciences and Health Services 2009. [Cited 2010 Dec 28]. Available from: www.bums.ac.ir/shares/edc/edc/aeiname.pdf. [In Persian]

El-Jardali F, Jamal D, Dimassi H, Ammar W, Tchaghchaghian V. 2008, The impact of hospital accreditation on quality of care:

برای پاسخگویی به نیازهای در حال تحول و همگام شدن با تازه‌های علم آموزش پزشکی مرکز مطالعات و توسعه آموزش علوم پزشکی دانشگاه به عنوان کانون نوآوری رسالت بسیار سنگینی به عهده دارد و باید با ارتقای مستمر خود بتواند موتور محرکه تغییرات و نوآوری‌های آموزشی در دانشگاه و مراکز توسعه باشد. بدون شک دفاتر توسعه برای ایفای نقش خود با موانع و چالش‌های زیادی مواجه هستند و قطعاً اعلام سیاست‌ها و برنامه‌های تحولی، داشتن برنامه راهبردی شفاف و حمایت مسئولین ارشد ستاد و دانشگاه در این مسیر راهگشا خواهد بود.

قدرانی

بدین‌وسیله از همکاری کلیه مسئولین دفاتر توسعه آموزش دانشکده‌ها و بیمارستان‌های آموزشی دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز، اعضای هیأت علمی و کارشناسانی که ما را در انجام این مطالعه یاری رساندند، تشکر می‌نمائیم. لازم به ذکر است که مقاله حاضر برگرفته از طرح پژوهشی مصوب با کد اخلاق IR.AJUMS.REC.1400.084 می باشد

References

- Adkoli BV, R Sood. Faculty development and medical education units in india: a survey. *Natl Med J India* 2009; 22 (1): 28-32.
- Ahmady S, KAjeh jashoghani M, Mohammadimehr M. 2019, Explaining the Expectations and Views of the Faculty Members in Relation to the Educationa Development Centers. *RME.*; 11 (3) :39-48
- Avizhgan M, Karam Alian H, Zandi B, Ashourioun V, Changiz T. [Prioritization of educational needs of faculty members in medical school of Isfahan University of Medical Sciences]. *Iranian Journal of Medical Education*. 2011; 10(5): 735-47.[Persian]
- Baral N, Paudel BH, Das BKL, Aryal M, Das BP, Jha N, et al. An evaluation of training of teachers in medical education in four medical schools of Nepal. *Nepal Med Coll J*. 2009; 9(3): 157-61.

- Mohammadi , R . , Fatabadi , J . , Yadegarzadeh , Gh . , Mirzamohammad i , M . and Parand , K . , 2005 . Evaluation of quality in high ereducation: concep ts , principles , methods , criteria Tehran: The publication
- Mohammadi A, Mojtahezadeh R. 2009, Comparative evaluation and ranking of educational development centers of Iran. 1th ed. Tehran: Ministry of Health and Medical Education;. [Persian]
- Najafipour H, Moghadam S, Azmandian J, Hosseini H. [The effect of providing educationresearch services by founding a clinical research development center on the research performance of ckinical faculty members of kerman university of medical sciences]. *Strides in development of medical education* 2009; 6 (2): 157-164. [persian]
- Najimi A, Yamani M, Soleimani B. Needs Assessment of Virtual Training Development: Assessment of the Level of Readiness at Faculties of Isfahan University of Medical Sciences. *Iranian Journal of Medical Education* 2017; 17: 70-76. [Persian].
- Nandraj S, Khot A, Menon S, Brugha R, 2001. A stakeholder approach towards hospital accreditation in India. *Health Policy Plan*, 16:70-79.
- O'Neill , M . A .and P a l m e r , A . , 2004 . Importance - performance an analysis : a useful to l for directing continuous quality improvement high her education . *quality Assurance in Education*, 12 (1) , p . 40 .
- Trigwell K, Martin E, Benjamin J, et al 2000, *Scholarship of teaching: A model*, Higher Education Research & Development, vol.19, pp.155-168.
- Worthen BR, Sanders JK. 1987, *Educational evaluation Alternative approaches and Practical guidelines*. New York: Longman press.
- perception of Lebanese nurses. *Int J Qual Health Care*,20 (5):363-371.
- Haghdoust A, Emami M, Reza D, et al 2015, The study of the performance of medical education and development centers in the last two decades :Challenges and strategies, *Developmental steps in medical education*, vol.11, 407-419. [in persian]
- Halfer D, Rosenheck M. Virtual education: is it effective for preparing nurses for a hospital move?. *J Nurs Adm.* 2014; 44(10): 535-40.
- Hassanzadeh Salmasi S, Amini A, Shaghghi A, 2002, The Effect of Practical Skills Training on Medical Students, *Articles of the 5th National Conference on Medical Education and Iranian Journal of Medical Education*, Issue 7.
- Keshmiri F, Mehrparvar AM. Evaluation of Educational Development Offices (EDOs) at Schools and Educational Hospitals: An Internal Evaluation 2020; 11(2): 157-170.
- Khazaei, M 2013, A Viewpoint on Medical Education in Iran, *Edu R Med*, vol. 2, no.1, pp.1-2.
- Latifi, N, 1994, Resalat and organization of educational development centers in universities, *National Seminar on Education in Medical Department*. Pp: 228, 233. [In Persian]
- Meggs SM, Greer A, Collins SH. Virtual reality in interior design education: Enhanced outcomes through constructivist engagement in Second Life. *International Journal of Web-Based Learning and Teaching Technologies (IJWLTT)*. 2012; 7(1): 19-35.
- Mirzazade A, Gandomkar R, Shahsavari H, et al 2016, Application of Accreditation Standards in a Self-Appraisal Process: Experience of Education and Development Center of Tehran University of Medical Sciences, *Journal of Medical Education & Development*, vol.10, pp.330-351. [in persian]

مجله‌ی توسعه‌ی آموزش جندی شاپور
فصلنامه‌ی مرکز مطالعات و توسعه‌ی آموزش علوم پزشکی
سال دوازدهم، شماره 1، بهار 1400

ارزیابی درونی دفاتر توسعه آموزش دانشکده‌ها و بیمارستان‌های آموزشی دانشگاه جندی شاپور اهواز

سارا حیدری: کارشناس ارشد آموزش پزشکی، گروه آموزش پزشکی، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی شیراز، شیراز، ایران.

رضا ارجمند: عضو هیئت علمی، گروه انگل شناسی، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز، اهواز، ایران.

کاوه اسلامی: عضو هیئت علمی، گروه داروسازی بالینی، دانشکده داروسازی، دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز، اهواز، ایران.
فاطمه طهماسبی بلداجی*: کارشناس ارشد آموزش پزشکی، مرکز مطالعات و توسعه آموزش، دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز، اهواز، اهواز، ایران.

چکیده: ارزیابی درونی دفاتر توسعه آموزش سبب می‌شود که برنامه ریزان نظام آموزشی، نسبت به اهداف موجود آگاهی بیشتری کسب کنند، پس از آن میزان تحقق اهداف را سنجیده و بر اساس آن به برنامه ریزی جهت بهبود کیفیت بپردازند. این نوع ارزیابی نشان می‌دهد که تا چه اندازه با وضعیت مطلوب فاصله وجود دارد و چه برنامه ریزی‌هایی به منظور وصول اهداف و افزایش کیفیت و ارتقای آموزش باید مورد توجه قرار بگیرد. مطالعه توصیفی-مقطعی حاضر در سال 1400 انجام شد. جامعه پژوهش تمامی دفاتر توسعه آموزش دانشکده‌ها و بیمارستان‌های آموزشی (12 دفتر توسعه) بودند. فعالیت‌های اصلی دفاتر توسعه، به عنوان معیارهای اصلی عملکرد انتخاب گردید. نتایج نشان داد که در مجموع عملکرد دفاتر توسعه در سطح متوسط ارزیابی شده است با توجه به نتایج مطالعه حاضر می‌توان نتیجه گرفت که اگرچه تاکنون پیشرفت‌هایی در ابعاد مختلف توسعه دفاتر توسعه آموزش در دانشگاه حاصل شده است ولی برای پاسخگویی به نیازهای در حال تحول و همگام شدن با تازه‌های علم آموزش پزشکی مرکز مطالعات و توسعه آموزش علوم پزشکی دانشگاه به عنوان کانون نوآوری رسالت بسیار سنگینی به عهده دارد و باید با ارتقای مستمر خود بتواند موتور محرکه تغییرات و نوآوری‌های آموزشی در دانشگاه و مراکز توسعه باشد.

واژگان کلیدی: ارزیابی درونی، دفاتر توسعه، مرکز مطالعات، دانشگاه علوم پزشکی اهواز.

***نویسنده مسؤول:** کارشناس ارشد آموزش پزشکی، مرکز مطالعات و توسعه آموزش، دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز، اهواز، اهواز، ایران.

Email: Tahmasebifateme1993@gmail.com